

Hiszen ez ismerős

VISSZHANG - LX. évfolyam, 23. szám, 2016. június 10.

Döbbenetes és lehangoló képet fest Vásárhelyi Mária (*Butaságunk története 2., ÉS*, 2016/22., jún. 3.) arról, hogyan alakította és alakítja át a Fidesz a magyar média világát, hogyan szorít ki a nyilvánosságból minden kritikus hangot. Az embernek kinyílik a bicska a zsebében, amikor azt olvassa, hogy az állami média megszállásán kívül milyen gátlástalanul gründolnak közpénzen magánmédiát, és mindezt úgy, hogy pénzügyi eszközökkel mindenki mást igyekeznek likvidálni. Sőt, a kép még a cikkben leírtánál is sötétebb, mert nem említi a független sajtó (legyen nyomtatott vagy internetes) elleni mondvacsínált perek tömegét, amelyeket jobboldali trollok indítanak, és amelyek milliós kártérítésekkel és így anyagi megsemmisüléssel fenyegetik ezeket a lapokat. Ha valaki betéved a bíróságra, láthatja, hogy a sajtóperek tárgyalótermének ajtajában kifüggesztett menetrendben túltreprezentált a *HVG*, a *Gépnarancs* vagy a *444.hu*. A bíróság egyelőre még független, de ha minden így halad tovább, csak idő kérdése, hogy az ügyesség vagy az Alkotmánybíróság sorsára jusson.

De lépünk egyet hátrébb, és nézzük egy kicsit nagyobb távolságból az elénk táruló képet!

1989 előtt minden médium (rádió, televízió, újságok és folyóiratok) az állampárt kezében volt, és minden közpénzből működött. Magánkiadású újság még akkor se kerülhetett volna nyomdába, ha lett volna rá pénz. Nem adtak rá engedélyt. Kritikus hang csak elvétve, a hatalmon lévők egymás közötti taktikai harcának melléktermékeként jelenhetett meg, és ha egy-egy orgánus időlegesen kicsúszott a kezükből (mint például a *Mozgó Világ*), akkor lecserélték a szerkesztőséget. 1989 előtt természetesnek vettük, hogy az állampárt akkor alapít vagy szüntet meg újságot, folyóiratot, tévé- vagy rádióműsort, amikor akar. Természetesnek vettük, hogy megbízható elvtársait nevezi ki ezek élére, akik a rendszerhez hű (vagy annak látszó) újságírókat alkalmaznak. A rendszerrel engesztelhetetlenül szemben állók legfeljebb a szamizdatban vagy külföldön publikálhattak. Megélni csak a résekben tudtak, a velük titokban rokonszenvezőktől vagy a rossz lelkiismeretű hivatalban lévőkötől kapott szellemi segédmunkából vagy fordításból. Ha a hatalom egy írást veszélyesnek ítélt, akkor izgatás miatt bíróság elé rángatta a szerzőt. De gondolataik még így is sokakhoz eljutottak. A szamizdatot kézzől kézre adták, a korlátozott példányszámú *Mozgó Világ*ban megjelent érdekesebb írásokat xeroxolták, és így terjedt. És persze sokan hallgatták a Szabad Európát. A gondolati és világnézeti sokszínűség 1989 utáni vulkányszerű kirobbanása aztán megmutatta, hogy nem sokat ért a több évtizedes pártállami médiamonopólium.

Ehhez képest Orbán diktatúrája – egyelőre – maga a paradicsom. Persze csak diktatúramérővel mérve. A rádió- vagy tévéalapítás ugyan korlátozott, mert az állampárti médiahatóság frekvenciaengedélye kell hozzá, de papíralapú vagy internetes újságot az alapít, aki akar – és van hozzá pénze (vagy ingyen munkaereje). Könyvkiadót is lehet alapítani, könyvet is lehet kiadni – nem titokban és stencilezett formában. Terjeszteni is büntetlenül lehet, a könyvesboltokba is bekerül, és még az is lehet, hogy egy-egy rendszerellenes könyvnek bejön az ára, sőt a szerzőknek is tud fizetni, mint például Debreczeni József könyvei vagy Magyar Bálint *Polip* kötetei. Összehasonlíthatatlanul több lehetősége van tehát az ellenzéknek, mint volt 1989 előtt a demokratikus ellenzéknek.

Szokták mondani, és Vásárhelyi Mária is többször megírta, hogy az a néhány ellenzéki fórum nagyon kevés emberhez jut el, és internetezni sem internetezik mindenki. Ezért aztán főleg a falvakban nem értesülhetnek az emberek az Orbán-kormány disznóságairól. Igaz ugyan, hogy a magyar települések túlnyomó többsége (89 százaléka) község, csak hogy a magyar népesség 71 százaléka lakik városban, ahol azért jobb a lehetőségek. 1989 előtt sem olvasták tömegek a szamizdatot vagy a *Mozgó Világot* – mert

nem olvastak egyáltalán. (Akárcsak most.) Valahogy mégis hatott, mert – a rendszerváltás óta megtapasztalhattuk – az értelmiségnek kulcsszerepe van a gondolatok terjesztésében. Mindebből számomra az következik, hogy nem a gondolatokat terjesztő hálózat a legfontosabb, hanem maguk a gondolatok. Azokat kell úgy megformálni és olyan minőségben előállítani, hogy hassanak. Úgyhogy a maffia nyomulása ellenére van remény.